

Preek 7 september 2008

Thema : Jij maakt het verschil!

Lezing uit de Brieven

Efeze 4: 25-32

Lezing Tweede Testament

Mattheus 18: 15-20

Gebed van de zondag

Eeuwige God

Vol is ons leven

vol van eigen wensen en behoeften

vol van eigen drukte en plannen

vol van eigen gevoelens en gedachten

Wij maken een beetje ruimte

in ons hoofd en in ons hart.

We openen het heilige boek:

spreek dan

uw woord dat ruimte scheidt

uw woord dat bevrijdt

uw woord dat richting wijst

uw woord dat uitdaagt.

Wees aanwezig en spreek

zodat wij leven U tegemoet.

Amen.

**Gemeente van Jezus Christus,
lieve mensen,**

Nou, dit is wel een pittige evangelie-lezing vandaag.

Op het eerste gezicht lijkt Jezus een bijna juridische procedure te geven, waarmee een gemeentelid (u dus... of ik) uit de geloofsgemeenschap gestoten kan worden.

Als je het zo leest is het een harde tekst en in strijd met andere teksten van Mattheus, zoals: "oordeel niet over de splinter in het oog van de ander, terwijl je de balk in je eigen oog niet ziet!".

Wij lezen het niet als een harde tekst met een strikte gedragscode en met regels van ex-communicatie. Wij lezen het vanuit de basisgedachte van het evangelie : 'hoe gaan wij goed met elkaar om, zodat niemand uit de boot valt'.

We lezen onze tekst ook vanuit Jezus zelf: hoe Hij met mensen omging! Dat nemen we ernstig, dat zien we als inspiratiebron voor ons handelen nu, voor "hoe wij met elkaar omgaan". Dat is ook de context van deze lezing: Jezus spreekt in Mattheus tot de leerlingen over hoe het toegaat 'in het Koninkrijk van God' en hij geeft hen praktische adviezen om in hun eigen leven en in de gemeenschap dat koninkrijk vorm te geven.

En dan is het geen harde tekst, maar een nadenkertje en misschien een eye-opener.

De eerste zin riep in de voorbereidingsgroep voor deze viering meteen een heel gesprek op: Als één van je broeders of zusters tegen jou zondigt! Dat riep meteen de vraag op “wat verstaan wij eigenlijk onder zonde?” Een boeiende vraag in onze tijd, waarin het begrip “zonde” wel een van de laatste taboe’s lijkt te zijn. De algemene tendens is toch dat iedereen alles mag doen wat hij/zij wil, eigen geluk en welzijn nastreven, totdat het een ander beschadigt of begrenst.

Ik mijmer even over de vraag “wat is eigenlijk zonde”?

Als wij vroeger bij ons thuis een grote legpuzzel maakten, zo eentje met 1000 stukjes of meer en aan het eind ontbrak er 1 stukje, dan kon één van mijn broers roepen “O, da’s ook zonde!” En dan zei mijn moeder meteen (met een vermanende vinger) : nee, dat is geen zonde! Dat is gewoon jammer!

Dat het geheel van die puzzel niet tot zijn recht kwam...doordat er 1 stukje ontbrak, dat was “gewoon jammer”. “Zonde”, dat was heel iets anders.

Bij “zonde” denken wij vaak aan “iets doen wat niet mag, niet hoort”, het overtreden van regels en afspraken, iets doen wat verboden is.

Wij hebben geleerd dat de eerste zonde eruit bestond dat Eva en Adam van die appel aten en daarmee het verbod van God overtraden. Ze deden iets dat verboden was en dat was de zonde! Toch is het maar de vraag of dat kenmerkend is voor “zonde”.

Zelf denk ik dat de echte zonde iets later in het verhaal plaats vindt: als God door de tuin wandelt en roept: Adam, waar ben je? Dan heeft Adam zich verborgen in de struiken en antwoordt : ik heb me verborgen, want ik ben naakt en ik ben bang voor u!

Hier lijkt mij de echte “zonde” te gebeuren: de mens die niet zijn eigen waarheid onder ogen durft zien en zich verschuilt, die iets achterhoudt van zichzelf en die niet royaal kan zeggen: ja...ik heb van die appel gegeten en daarmee heb ik u misschien gekwetst.

Had Adam dat maar gezegd!

De vraag “mens, waar ben je” is de eerste vraag die God aan de mens stelt: “waar ben je?”

Het is een uitnodiging om eerlijk te durven zijn, je als mens te laten zien zoals je bent met je kracht en zwakheid, met je goed en kwaad. Een uitnodiging om je niet te verbergen, ook niet een stukje van jezelf, maar om de hele waarheid van jezelf onder ogen te zien.

Adam kon die waarheid niet aan, verborg zich en hield een stukje achter. Nou, dat is zonde! Net als dat puzzelstukje dat ontbreekt aan een puzzel!

Doet me even denken aan allerlei politici die nu over hun actie-verleden roepen: “kan ik me niks van herinneren, hoor!” Verbergen zij zich, uit angst?

De 2e vraag die God aan de mens stelt, komen we even verder tegen, als God roept tot:

“Kain, waar is je broer?” Hier nodigt God de mens uit om medeverantwoordelijk te zijn voor de ander, solidair met het welzijn van de ander.

Hierop zijn ook de Tien Woorden gebaseerd. Die gaan toch allemaal over “de ander goed doen, zijn naam hoog houden en niet inbreken in diens leven of ruimte. Heel kort samengevat is de kern van de Tien Woorden: heb liefde en respect voor God en mensen en overschrijdt niet de grens van de ander.

Deze 2 vragen “mens, waar ben je? en “mens, waar is je broer of zus?” worden nog altijd aan ons gesteld.. Het zijn nog steeds de fundamentele en universele kernvragen in ons leven: kom tevoorschijn, laat je zien! En: wees solidair met je naaste!

Ons antwoord daarop bepaalt of er “zonde“ in het spel is of niet.

Zonde is dan zoveel als: geweigerde solidariteit met God en met mensen.

Terug naar het evangelie:

Stel: iemand heeft tegen jou gezondigd! Dit wordt verder niet concreet ingevuld. Maar iemand heeft jou niet goed behandeld, heeft je naam belasterd, heeft ingebroken in jouw integriteit, jouw grens overschreden. Kortom: was niet solidair met jou en jij voelt je tekort gedaan, beledigd of beschadigd.

Onze natuurlijke reactie is meestal dat wij dan “vol” zijn van wat die ander ons aandoet (daarom staan er die 2 volle bekers op de liturgie). Wij kunnen helemaal opgaan in ons gevoel van gekwetst zijn en dat zijn we geneigd met onze vinger naar die ander te wijzen: jij, met je scherpe tong, hoe durf jij mij zo te bejegenen. Excuus is op zijn plaats.

We zijn vaak ook geneigd om dan “over die ander” te praten met vrienden en vriendinnen.

We moeten ons verhaal kwijt.

Jesus wijst een geheel andere weg om te gaan!

Als iemand tegen jou heeft gezondigd, ga dan naar die ander toe en bespreek het onder 4 ogen en vraag: mens, waar ben jij? Kom tevoorschijn, houdt niks achter, zeg het maar!

Met andere woorden: wees niet helemaal vol van je eigen gekwetstheid. Houdt ook ruimte voor die ander, zoals die halfvolle glazen op de liturgie.

Jesus lijkt te zeggen: wijs dan niet met je vinger naar die ander, maar naar jezelf. Vraag je eens af: waarom ben ik zo gekwetst? wat zegt dit over mij? En denk er over na: hoe ga ik hier mee om? Hoe kan ik het verschil maken?

Het is niet niks wat Jezus hier zegt! Sterker nog: het is heel ingrijpend. Want eigen gevoelens van boosheid of kwetsing mogen er toch ook zijn. Zeker voor mensen die geleerd hebben dat hun gevoelens er niet zo toe doen, die geleerd hebben zich aan te passen en zich weg te cijferen. Voor hen is het soms nodig om duidelijk voor zichzelf te leren opkomen!

Toch kunnen we er niet omheen. Jezus zegt eigenlijk: ook al voel jij je tekort gedaan of beschadigd, dan geldt jouw grote zorg toch die ander!

Niet jouw eigen gekwetstheid telt het zwaarste, maar dat die ander voor de gemeenschap behouden blijft! Maak jij dus het verschil!

Na een gesprek onder 4 ogen kan die ander zonder gezichtsverlies zijn/haar plek behouden in de gemeenschap.

Maar als zo'n gesprek onder 4 ogen niets oplevert, roep er dan getuigen bij! Dit versta ik als een kritische notie naar degene die zich tekort gedaan voelt: het kan ook zijn dat die zich vergist! De rol van de getuigen is niet zozeer om vast te stellen wie in zijn recht staat, maar eerder om de dialoog, het echte “luisteren” naar elkaar te stimuleren en beide partijen te vragen “mens, waar ben jij?”.....en beide uit te nodigen: laat je zien, kom tevoorschijn met je kracht en zwakheid, met je goed en kwaad!

En als dat allemaal nog geen effect heeft, als er geen verzoening gevonden kan worden, geen nieuwe weg, dan moet de hele gemeenschap zich erover uitspreken.

De zorgvuldige benadering van Jezus: eerst onder 4 ogen, dan met getuigen erbij, dan met de hele gemeenschap geeft aan hoeveel “het behouden van die ander” voor de gemeenschap waard moet zijn.

Als dit allemaal niet helpt en niets goeds uithaalt ...dan zegt Jezus “beschouw hem/haar dan als een tollenaar”. Eerlijk gezegd vind ik dit wel humor hebben: zelfs wie naar jouw oordeel

“zondigt” is uiteindelijk te behandelen als juist diegene, met wie Jezus graag omging en die hij tot zijn leerlingen maakte.

Al met al keert Jezus hier om wat vanuit onze eigen aard gebruikelijk is.

Hij zegt: zo gaat het toe in het Koninkrijk van God. Laat het zo ook toegaan in de gemeenschap.

Ook Paulus spreekt in deze lijn in Efeze 4 over “het nieuwe leven”: doe het anders, spreek de waarheid, als je boos wordt, zondig dan niet. Wees goed voor elkaar, laat alle wrok en boosheid varen en vergeef elkaar.

Laat het los, zoals Jezus het losliet toen hij in zijn diepste pijn riep:

Vader vergeef hen.....ze weten niet wat ze doen!

Grote woorden, ik weet het.

Moeilijke woorden, dat weet ik ook.

En ik? En U?

Ieder van ons kan dus het verschil maken. Ieder van ons kan in die grote vrijheid gaan staan om je niet te laten bepalen door die ander, maar in vrijheid te kiezen voor een andere weg.

Vrijheid voor jezelf én kansen voor de ander!

Het is een leerproces voor ons, het gaat met vallen en opstaan, en dat mag ook.

Zoals we vorige week zagen: het zit in ons...en gaandeweg zal het eruit komen.

Waar 2 of 3 zo leven in de naam van God, daar is Hijzelf aanwezig.

Amen

Zegen

Gaat u dan allen heen, ieder naar uw eigen plek en weet “Ik kan het verschil maken”.

Ontvang de zegen van onze God om zelf tot een zegen te zijn.

Over uw moed om tevoorschijn te komen én over uw angst daarvoor
de Zegen van God

Over uw gekwetstheid en over het loslaten daarvan
de Zegen van God

Over uw solidariteit met die moeilijke ander en uw moeite daarmee
de Zegen van God

Over uw poging te vergeven en het (nog) niet kunnen
de Zegen van God

Over uw spreken en over uw zwijgen
de Zegen van God

Zo zegent u de Eeuwige nu en alle dagen.

AMEN